

Bijzonder Beheer Barometer

Juli 2021

Faillissementsgolf en piek instroom bijzonder beheer blijven voorlopig uit

De Nederlandse overheid heeft gedurende de coronacrisis verschillende overheidsmaatregelen ingezet om ondernemingen financieel te ondersteunen. We kunnen concluderen dat deze in ieder geval voor de korte-termijn effectief zijn gebleken. Niet alleen bleef de verwachte instroom bij de bijzonder beheer afdelingen uit, tevens lag het aantal faillissementen in Q2 2021 wederom op een historisch laag niveau.

Volgens de uitkomsten van de derde Bijzonder Beheer Barometer ('BB-Barometer') lijken de overheidsmaatregelen ook op lange termijn positieve effecten te realiseren. Zo verwacht het merendeel (73%) van de 100 herstructureringsexperts dat de eerder verwachte faillissementsgolf uitblijft. Daarentegen is de verwachte piek in het aantal faillissementen vertraagd met twee kwartalen tot Q2 2022. De eerder verwachte toestroom van ondernemingen bij bijzonder beheer blijft eveneens uit en verschuift het verwachte hoogtepunt van de instroom van Q3 2021 naar Q1 2022. Belangrijke factoren die een rol spelen in de betere vooruitzichten zijn de, ten opzichte van de vorige BB-Barometer (februari 2021)², verlengde en uitgebreide overheidsmaatregelen in combinatie met verbeterde economische vooruitzichten.⁴

De experts hebben er vertrouwen in dat de huidige overheidsmaatregelen voldoende zijn. Toch blijven er ook sectoren die het lastig hebben. Zo worden in lijn met de vorige BB-Barometer (februari 2021)² de horeca, groot- en detailhandel, cultuur en recreatie genoemd als de sectoren waar de verwachte toestroom naar bijzonder beheer het komende kwartaal het hoogst is. Experts maken zich ook zorgen over de vastgoedsector, die naar verwachting op termijn de negatieve

financiële gevolgen van de coronacrisis gaat merken. De kaalslag in het retail landschap heeft hier ongetwijfeld mee te maken alsmede de lange termijn gevolgen van het thuiswerken.

Waakzaamheid is juist nu van belang

Door de beter dan verwachte economische ontwikkelingen en het verruimen van de terugbetalingsvoorwaarden 'Bijzonder uitstel van betaling vanwege coronacrisis' van 3 naar 5 jaar lijkt het zwaartepunt van de coronacrisis voor veel ondernemingen voorbij. Daarnaast is er geen goed zicht hoe ondernemingen er financieel voorstaan. De belangrijkste reden hiervoor is het ontbreken van goede en vooral gedetailleerde data op ondernemingsniveau. Analyses op een te hoog (sector)niveau geven een indicatie maar het gemiddelde van een sector zegt zeker niet alles. Veel is dus nog onzeker. Daarom is het belangrijk dat de overheid, ondanks de positieve signalen, niet achteroverleunt maar nadenkt over een Plan B. Een vangnet voor wanneer het toch nodig blijkt en ook doorgaat met beleidsvorming inzake de herstructurering van belastingschulden van levensvatbare bedrijven, die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen. Regeren is immers vooruitzien.

Over de Bijzonder Beheer Barometer

De BB-Barometer is gebaseerd op een survey die plaatsvindt onder een panel van experts, onder wie bijzonder beheer bankiers, insolventieadvocaten, herstructureringsadviseurs en investeerders. De doelstelling van de barometer is om op een andere wijze de staat van de economie in Nederland in beeld te brengen. De BB-Barometer is een initiatief van PwC en Universiteit Leiden.

1) De bronnen van het rapport staan vermeld op pagina 30 t/m 32

De belangrijkste resultaten van de Bijzonder Beheer Barometer

Door verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen blijft de eerder verwachte faillissements- en boeggolf bij bijzonder beheer uit.

Het merendeel van het panel van herstructureringsexperts (73%) geeft aan dat de eerder verwachte faillissementsgolf uitblijft, met een vertraging in de piek van twee kwartalen (nu verwacht voor Q2 2022). De eerder verwachte toestroom van ondernemingen bij bijzonder beheer blijft eveneens uit met nu als verwacht hoogtepunt Q1 2022. Als reden noemt het panel de verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen.

Pagina 4

Het expertpanel heeft vertrouwen dat de huidige overheidsmaatregelen ook op lange termijn effectief zijn.

Additionele overheidsmaatregelen zijn volgens het panel niet noodzakelijk. Ten opzichte van de vorige BB-Barometer zijn onder meer de terugbetalingsvoorwaarden voor belastingschulden verruimd van 3 naar 5 jaar (startend per oktober 2022). Hier werd in de vorige barometer specifiek aandacht voor gevraagd.

Wel lijkt het ons verstandig dat het demissionaire kabinet doorgaat met beleidsvorming inzake mogelijke herstructurering van belastingschulden voor levensvatbare bedrijven, die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen.

Pagina 11

Verwachte instroom op sectorniveau is op korte termijn onveranderd. De vastgoedsector wordt vertraagd geraakt door de coronacrisis.

In lijn met de vorige BB-Barometer worden de horeca, groot- en detailhandel, cultuur en recreatie genoemd als de sectoren waar de verwachte toestroom naar bijzonder beheer het komende kwartaal het hoogst is. Ondernemingen in de verhuur van en handel in onroerend goed worden vertraagd geraakt door de coronacrisis.

Pagina 14

Het expertpanel maakt zich zorgen over of ondernemingen voldoende investeren gegeven de hogere schuldniveaus. Waakzaamheid is vereist door kans op een nieuwe lockdown.

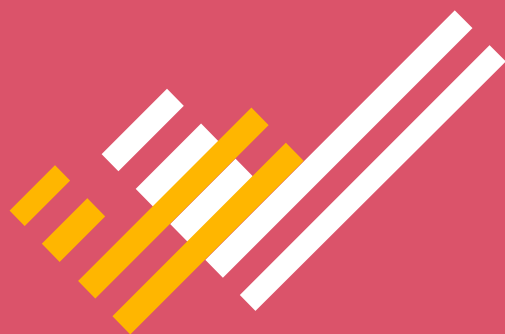
Als gevolg van de coronacrisis hebben veel ondernemingen te maken met een (sterk) toegenomen schuldniveau. Volgens het expertpanel heeft dit mogelijk tot gevolg dat investeringen op de (middel) lange termijn worden uitgesteld.

Tegelijkertijd stellen de experts dat het raadzaam is dat ondernemingen zich voorbereiden op een nieuwe lockdown vanwege de toenemende onzekerheid hieromtrent, hetgeen mogelijk om investeringen vraagt (bijv. in het wendbaarder maken van de supply chain).

Pagina 20

**1. De overheidsmaatregelen zijn effectief
waardoor eerder verwachte piek
in de instroom uitblijft**

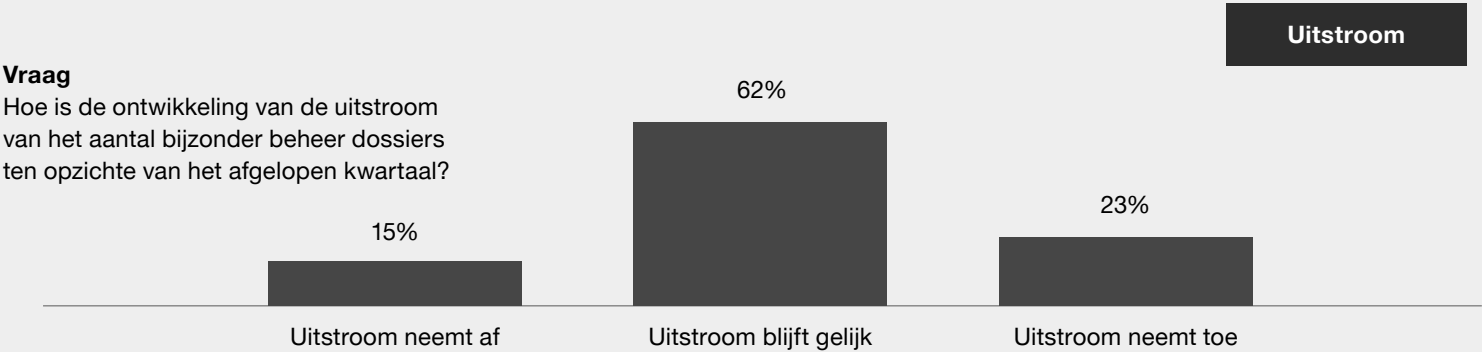
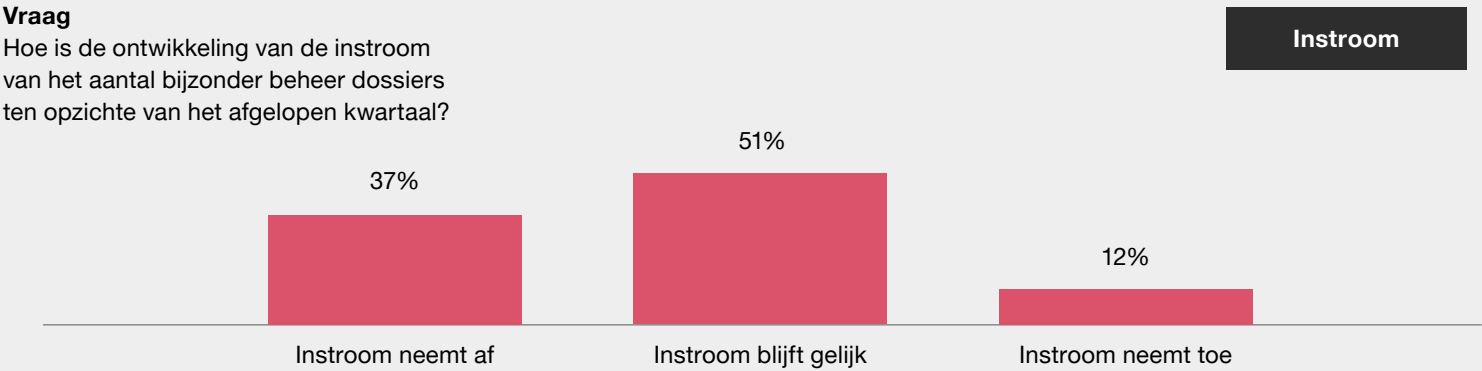

“

Het blijft de vraag of de instroom bij bijzonder beheer echt hard gaat stijgen als de overheidsmaatregelen stoppen, maar tot nu toe valt het me zeker alles mee.

Bijzonder beheer bankier

Naast een afname van de instroom is er ook sprake van een stijging van de uitstroom ten opzichte van het afgelopen kwartaal

Eerder verwachte toename instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers blijft dit kwartaal uit

88% van het panel van herstructureringsexperts geeft aan dat de instroom van het aantal dossiers bij de bijzonder beheer afdelingen gelijk is gebleven of zelfs is afgenomen. Dit is een forse afwijking ten opzichte van de vorige BB-Barometer (februari 2021), aangezien de experts het er toen het veelal (78%) over eens waren dat de instroom dit kwartaal zou toenemen.² Dit negatieve vooruitzicht was vooral gebaseerd op de aangekondigde afbouw van overheidsmaatregelen in combinatie met de terugbetalingsverplichting van de opgebouwde belastingschuld als gevolg van de coronacrisis.

Lichte toename van uitstroom van dossiers

In vergelijking met de vorige BB-Barometer (februari 2021) is het expertpanel meer uitgesproken over de uitstroom van het aantal bijzonder beheer dossiers. Zo geeft 23% van het panel aan dat de uitstroom toeneemt, waarbij dit slechts 14% was in de vorige rapportage.

88%

Van het expertpanel geeft aan dat de instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers ten opzichte van het afgelopen kwartaal niet is gestegen.

Geen verwachte toeloop voor de bijzonder beheer afdelingen

Het panel van herstructureringsexperts is niet eensgezind over de verwachte ontwikkeling van het aantal bijzonder beheer dossiers komend kwartaal. Zo verwacht 41% van het panel geen toename in de instroom, terwijl 46% wel een toename verwacht (de overige 13% verwacht een gelijkblijvend aantal dossiers). Bij de vorige BB-Barometer (februari 2021) gaf overigens nog 78% van het panel aan een toename van de instroom van dossiers waarschijnlijk te achten.²

Mogelijke afbouw van capaciteit bijzonder beheer

Vooruitlopend op de eerder verwachte toestroom is het aantal bijzonder beheer medewerkers vorig jaar met circa 20% toegenomen.³ Deze personele capaciteit is mogelijk te ruim gezien het het uitblijven van de eerder verwachte instroom en de positieve economische verwachtingen.^{4, 5} Illustratief is de onderstaande uitspraak van een bijzonder beheer bankier.

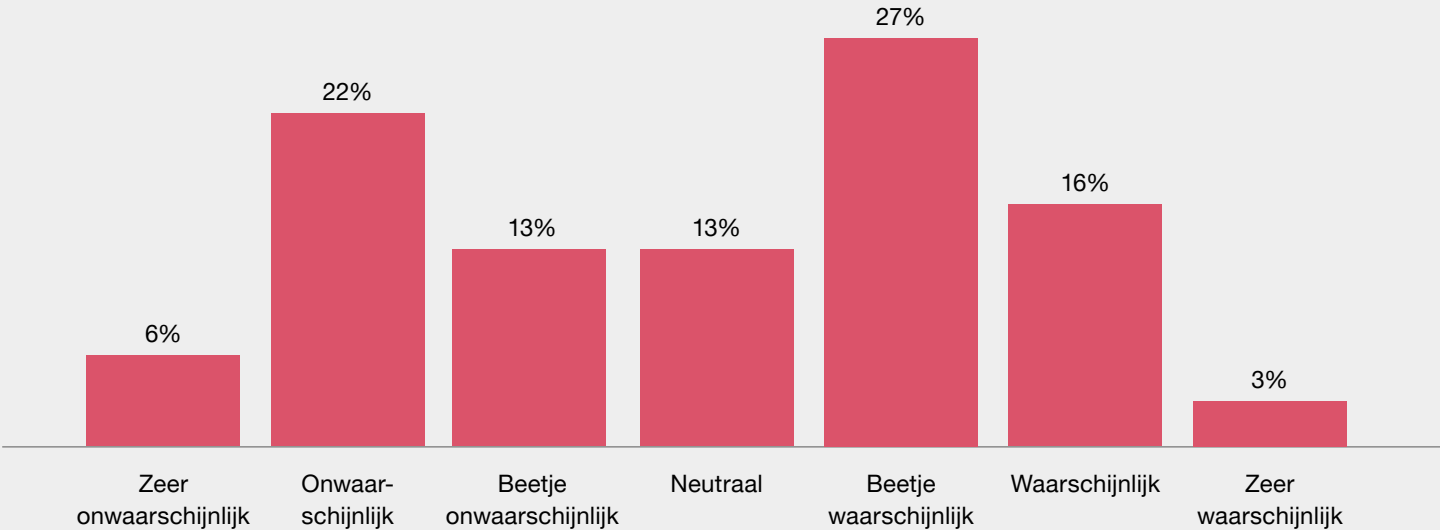
“Nu het aantal bijzonder beheer dossiers afneemt en het einde van de crisis in zicht lijkt, zijn we ons voorzichtig aan het voorbereiden om onze capaciteit af te bouwen.”

Bijzonder beheer bankier

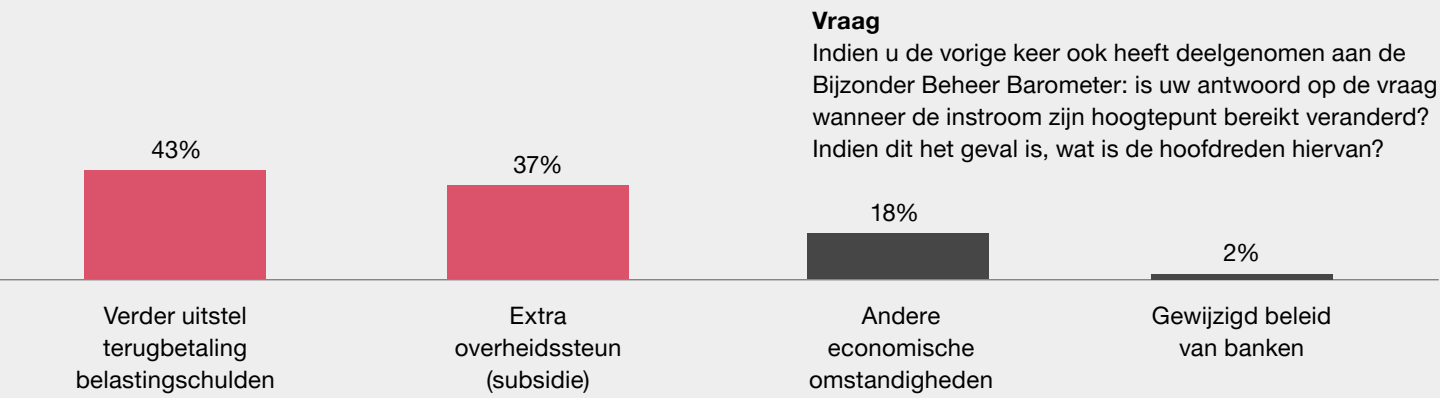
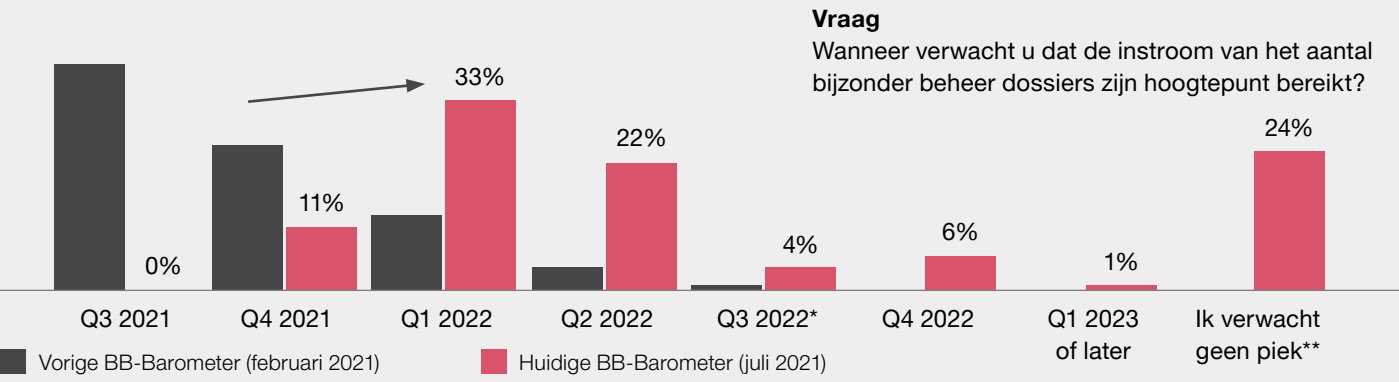
In tegenstelling tot verwachte stijging instroom in vorige barometers, nu geen eenduidig beeld over de instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers

Vraag

Hoe waarschijnlijk acht u het dat de instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers komend kwartaal zal toenemen?

Door verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen is het eerder verwachte hoogtepunt van de instroom bij bijzonder beheer verschoven van Q3 2021 naar Q1 2022

* In de BB-Barometer (februari 2021) opgenomen als "Q3 2022 of later"
** Niet opgenomen in BB-Barometer (februari 2021)

De piek in de instroom verschuift twee kwartalen

Van het panel van herstructureringsexperts verwacht 33% in Q1 2022 een piek in de instroom bij bijzonder beheer. Dit betekent dat de verwachting is dat de overheidsmaatregelen op korte-termijn nog voldoende effect hebben. Dit beeld sluit aan op de visie van ABN AMRO, ING en Rabobank die een stijging van het aantal faillissementen en de werkloosheid verwachten als overheidsmaatregelen worden stopgezet.⁶ Opvallend is dat 22% van de experts niet langer een piek verwacht in de instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers.

Verlenging en uitbreiding van overheidsmaatregelen

Er worden twee hoofdredenen voor de verschuiving van het hoogtepunt van Q3 2021 naar Q1 2022 genoemd door het panel. De eerste reden is het verder kunnen uitstellen van de terugbetaling van de belastingsschulden (inmiddels verlengd tot 1 oktober 2022) in combinatie met de uitbreiding van de terugbetalingstermijn van de belastingsschulden (van 3 naar 5 jaar).⁷ De tweede reden is het verstrekken van extra overheidsmaatregelen in de vorm van subsidies (o.a. NOW).⁸

80%

Van het panel van herstructureringsexperts is van mening dat verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen de belangrijkste redenen zijn voor het vertragen van het hoogtepunt van de instroom.

Invloed van de coronacrisis op instroom blijft redelijk gelijk

Van het panel van herstructureringsexperts geeft 54% aan dat de negatieve effecten als gevolg van de coronacrisis op dit moment de belangrijkste oorzaak is voor de instroom van bijzonder beheer dossier. Bij de vorige BB-Barometer (februari 2021) was dit 42% en bij de BB-Barometer in Q3 2020 (november 2020) was dit 66%.^{1,2} Verder noemt het panel van herstructureringsexperts een van oudsher hoog schuldniveau (16%) en een verouderd verdienmodel (12%) als belangrijkste oorzaken.

De coronacrisis veel genoemd in top 3 oorzaken instroom

Ook in de top 3 antwoorden van het panel blijft de coronacrisis met afstand de belangrijkste oorzaak voor de huidige instroom van bijzonder beheer dossiers.

54%

Van de ondervraagde experts noemt de gevolgen van de coronacrisis als de belangrijkste oorzaak voor de instroom van bijzonder beheer dossiers.

De coronacrisis blijft de hoofdoorzaak voor de huidige instroom van nieuwe dossiers

Vraag

Wat is naar uw mening de belangrijkste oorzaak voor de instroom van nieuwe bijzonder beheer dossiers?

Vraag

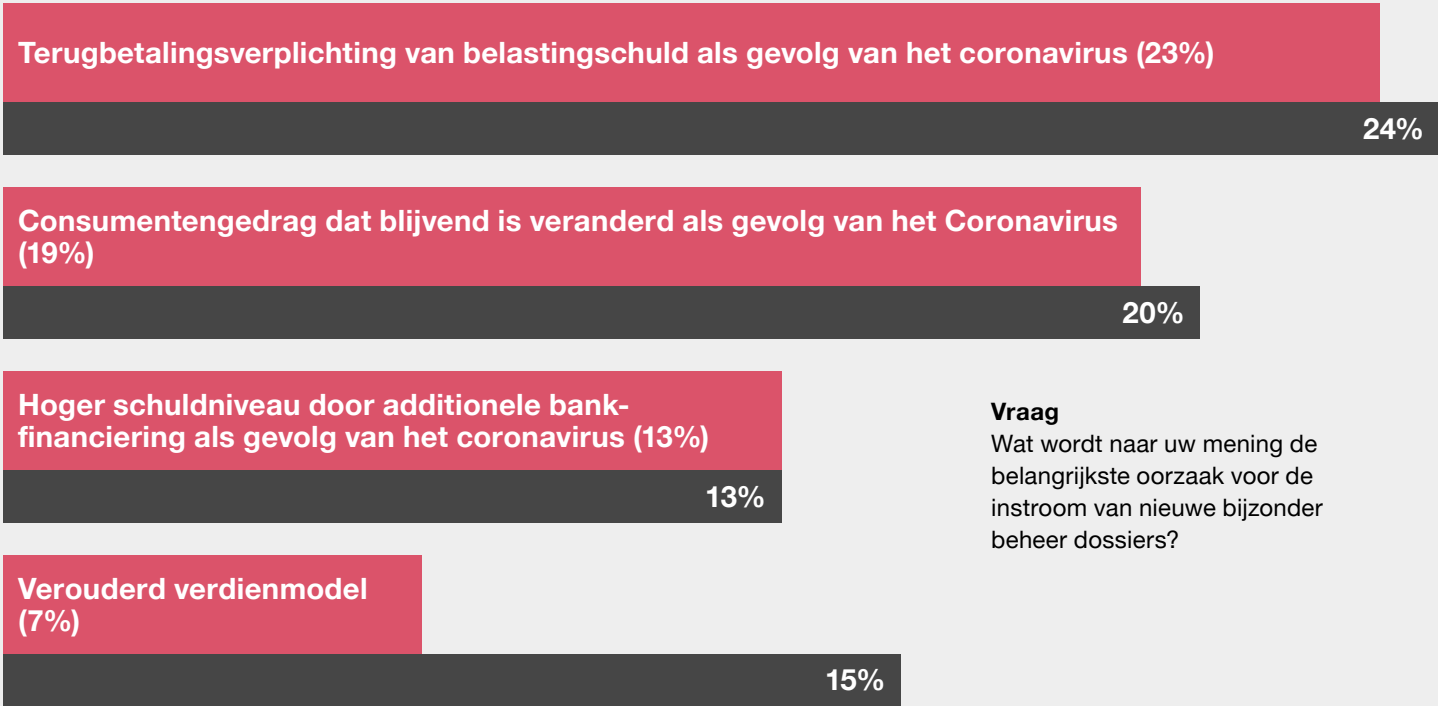
Wat zijn naar uw mening de belangrijkste 3 oorzaken voor de instroom van nieuwe bijzonder beheer dossiers?*

*Voor de BB-Barometer is aan de herstructureringsexperts gevraagd om een top drie van oorzaken voor de instroom bij bijzonder beheer. Bovenstaande grafiek op deze pagina is samengesteld op basis van deze antwoorden, waarbij het antwoord 'coronavirus' een samenvoeging is van vier aan het coronavirus gerelateerde (sub)antwoorden

Het niet kunnen terugbetalen van reeds uitgestelde belasting wordt, in lijn met eerdere verwachtingen, de belangrijkste reden voor instroom bij bijzonder beheer

Top 4 gegeven antwoorden

Vraag
Wat wordt naar uw mening de belangrijkste oorzaak voor de instroom van nieuwe bijzonder beheer dossiers?

■ Vorige BB-Barometer (februari 2021) ■ Huidige BB-Barometer (juli 2021)

Terugbetalen van opgebouwde belastingschulden

Na de publicatie van de vorige BB-Barometer (februari 2021) is de periode waarover belastinguitstel aangevraagd kan worden verder opgeschoven in de tijd (tot 30 september 2021)⁷ en is de terugbetalingstermijn verlengd van 3 naar 5 jaar.¹⁰ Daarbij blijft het terugbetalen van deze opgebouwde belastingschuld, per 28 februari 2021 bedroeg het verleende belastinguitstel €16,8 miljard,⁹ de grootste zorg van het panel.

Met de verlenging van de terugbetalingstermijn is er een belangrijke stap gezet. Wel lijkt het ons verstandig dat het demissionair kabinet doorgaat met beleidsvorming inzake mogelijke herstructurering van belastingschulden voor levensvatbare bedrijven, die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen.

Meer online aankopen, milieubewuster en vaker thuiswerken

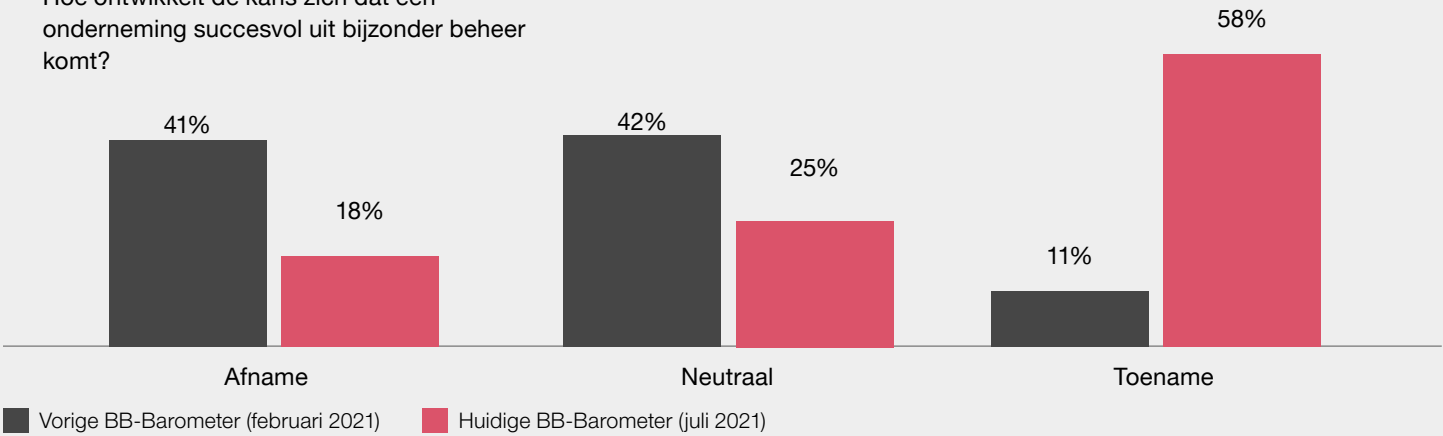
Blijvend veranderend consumentengedrag als gevolg van de coronacrisis (19%) is een belangrijke reden voor de toekomstige instroom bij bijzonder beheer. Zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van PwC dat consumenten blijvend digitaler en milieubewuster zijn geworden.¹¹ Verder verwacht het CBS dat er na de coronacrisis twee keer meer thuis zal worden gewerkt dan voor de coronacrisis.¹²

“Zijn we niet te positief over de vooruitzichten voor veel ondernemingen, aangezien vele ondernemingen een antwoord dienen te vinden op de structurele impact die het coronavirus heeft op hun verdienmodel.”

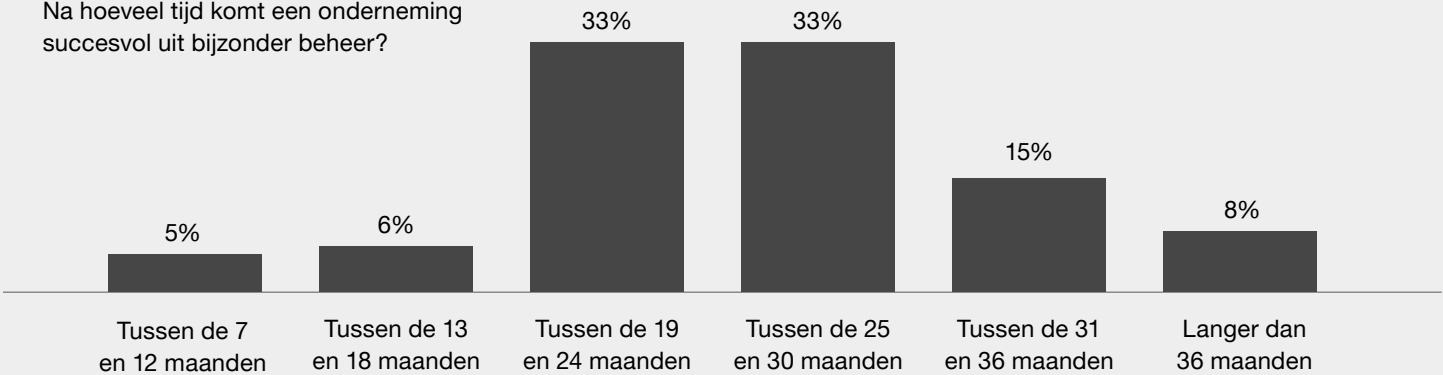
Bijzonder beheer bankier

Meer ondernemingen komen naar verwachting succesvol uit bijzonder beheer

Vraag
Hoe ontwikkelt de kans zich dat een onderneming succesvol uit bijzonder beheer komt?

Vraag
Na hoeveel tijd komt een onderneming succesvol uit bijzonder beheer?

Meer perspectief voor bedrijven in bijzonder beheer

Van het panel van herstructureringsexperts geeft 58% aan dat de kans om succesvol uit bijzonder beheer te komen is toegenomen. Dit is een fors positieve ontwikkeling ten opzichte van de vorige BB-Barometer (februari 2021), aangezien toen slechts 11% van de experts dit aangaf.² Een mogelijke verklaring is de verlenging van de overheidsmaatregelen en de beter dan verwachte economische vooruitzichten.^{7, 8, 13}

Tijdsperiode in bijzonder beheer

Van de ondernemingen die succesvol uit bijzonder beheer komen verblijft volgens het panel 81% tussen de anderhalf (19 maanden) en de drie jaar bij bijzonder beheer. Dit beeld sluit aan op eerder onderzoek van de Nederlandse vereniging van Banken die aangaf dat ondernemingen gemiddeld 2 tot 3 jaar onder de hoede van bijzonder beheer blijven.¹⁴

“Tegenwoordig kijken we steeds kritischer naar wat de toegevoegde waarde is dat een klant bij bijzonder beheer is ondergebracht.”

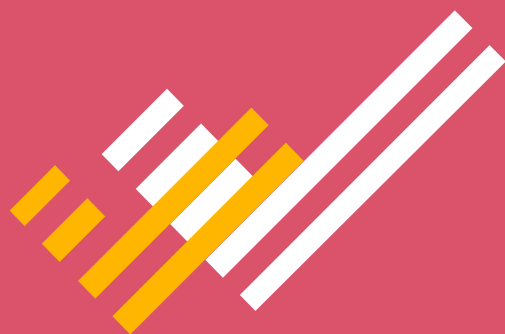
Bijzonder beheer bankier

81%

Van de ondernemingen die succesvol uit bijzonder beheer komen doen dit tussen de 19 en 36 maanden.

2. De verwachte omvang van het aantal faillissementen is lager dan in december 2020 werd verwacht

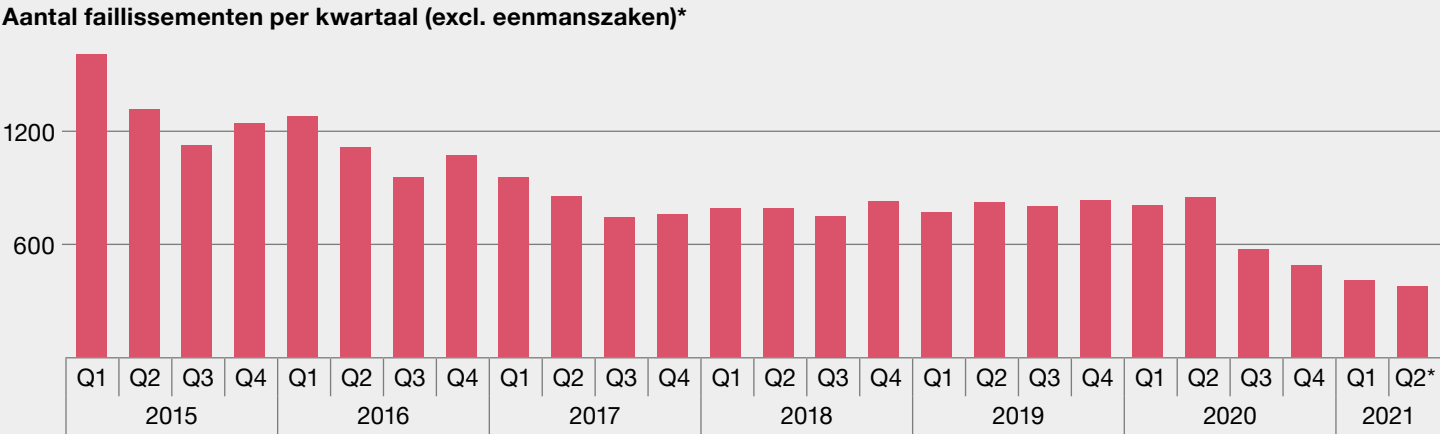
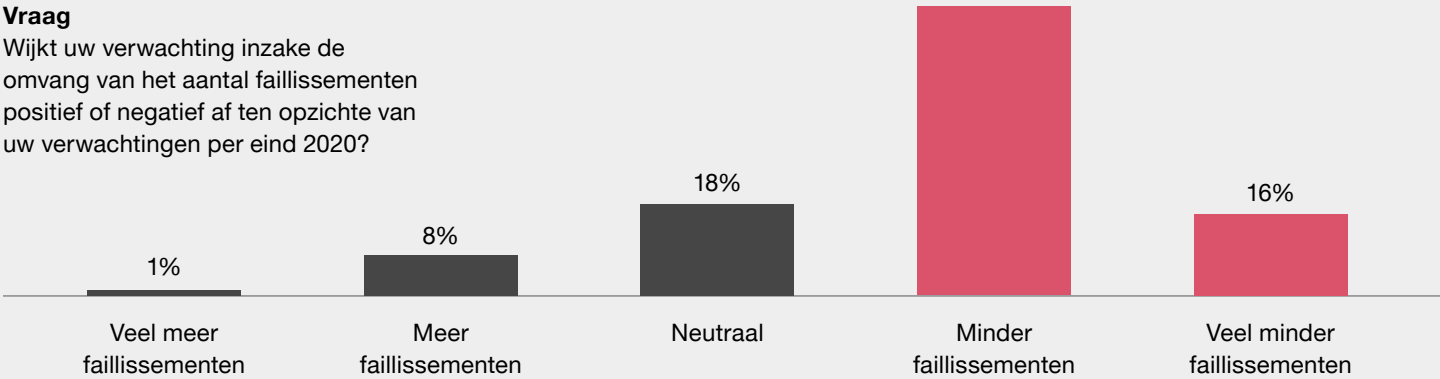

“

Aan het begin van de coronacrisis dacht ik dat ondernemend Nederland een hele harde klap zou krijgen, maar die klap is nooit echt gekomen.

Bijzonder beheer bankier

Overheidsmaatregelen lijken ook op lange termijn positieve effecten te realiseren. De verwachte faillissementsgolf blijft naar verwachting uit

* Cijfers van mei en juni betreffen voorlopige cijfers zoals gepubliceerd door het CBS.

73%

Van het panel van herstructureringsexperts verwacht dat de omvang van het aantal faillissementen minder is dan eerder verwacht per eind 2020.

Het uitbreiden en verlengen van de overheidsmaatregelen^{7,10} in combinatie met de beter dan verwachte economische omstandigheden^{14,15} zijn belangrijke factoren voor het uitblijven van de eerder verwachte faillissementsgolf. De overheidsmaatregelen lijken dus ook op lange termijn positieve effecten te realiseren voor zowel het verwachte aantal faillissementen als de eerder beschreven lagere toestroom van het aantal dossiers bij bijzonder beheer.

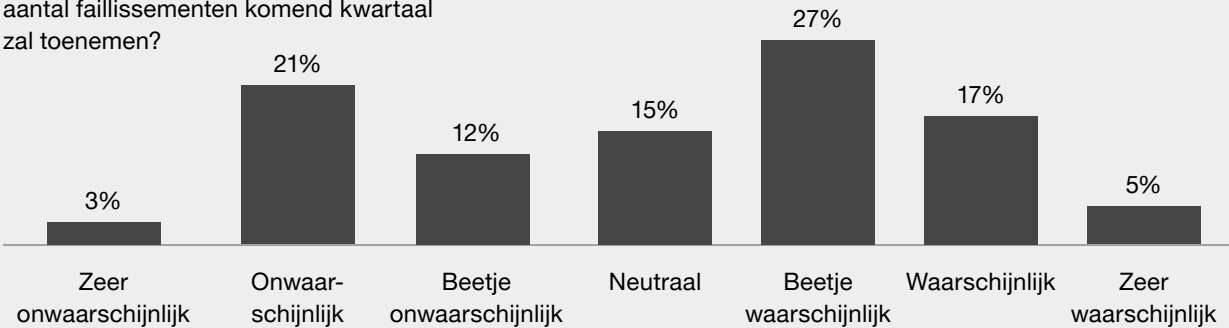
“Elke maand verbaas ik me weer over het lage aantal faillissementen. Ik ben nu inmiddels van mening dat de faillissementsgolf dan ook wel niet zal komen.”

Insolventieadvocaat

Verdeeldheid onder de verwachtingen van het expertpanel of komend kwartaal het aantal faillissementen zal stijgen

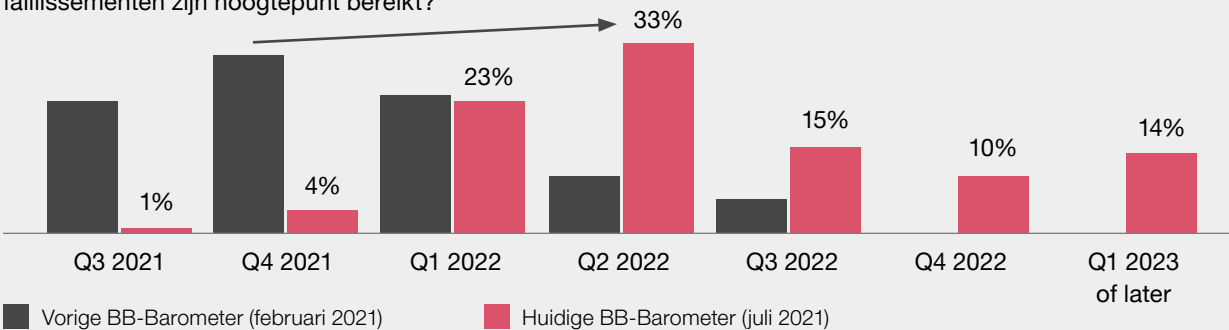
Vraag

Hoe waarschijnlijk acht u het dat het aantal faillissementen komend kwartaal zal toenemen?

Vraag

Wanneer verwacht u dat het aantal faillissementen zijn hoogtepunt bereikt?

Twijfel over verwachte toename faillissementen

Het merendeel (71%) van het panel van herstructureringsexperts had de verwachting (BB-Barometer februari 2021) dat het aantal faillissementen in Q2 2021 zou toenemen.² Dit leek weinig verrassend aangezien het aantal faillissementen zich op een historisch laag niveau bevond. Deze verwachtingen waren in lijn met onder meer Atradius die een 44% stijging van het aantal faillissementen in 2021 had verwacht.¹⁸

Er bestaat nu echter verdeeldheid bij het expertpanel of komend kwartaal het aantal faillissementen wel zal toenemen. Zo is nu 49% van de herstructureringsexperts van mening dat het aantal faillissementen komend kwartaal zal toenemen. Mogelijke redenen zijn het beperkte aantal faillissementen de afgelopen maanden¹⁹, de eerder beschreven verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen en betere economische omstandigheden.

De resultaten kenmerken de onzekerheid. Ondanks het feit dat de vooruitzichten positiever lijken zijn er immers nog veel onbekende factoren. Wat wordt de invloed van de nieuwe Delta variant en welke varianten wachten ons nog? Daarnaast is een echt goede data-analyse op ondernemingsniveau niet mogelijk. De belangrijkste reden, het ontbreken van goede en vooral gedetailleerde data. Analyses op een te hoog (sector)niveau geven een indicatie maar het gemiddelde van een sector zegt zeker niet alles. Veel is dus nog onzeker.

Eerder verwachte stijging van het aantal faillissementen in Q2 2021 blijft uit, verwacht hoogtepunt verschuift naar Q2 2022

Het panel verwacht een vertraging van twee kwartalen in de piek van het aantal faillissementen ten opzichte van de eerdere verwachtingen.² In lijn met de vorige BB-Barometer (februari 2021) is het hoogtepunt van het aantal verwachte faillissementen één kwartaal later dan het hoogtepunt van de verwachte instroom van nieuwe dossiers bij bijzonder beheer.²

36%

Van het panel acht een toename in het aantal faillissementen komend kwartaal onwaarschijnlijk.

3. Ondernemingen in de vastgoedsector worden vertraagd geraakt door de coronacrisis

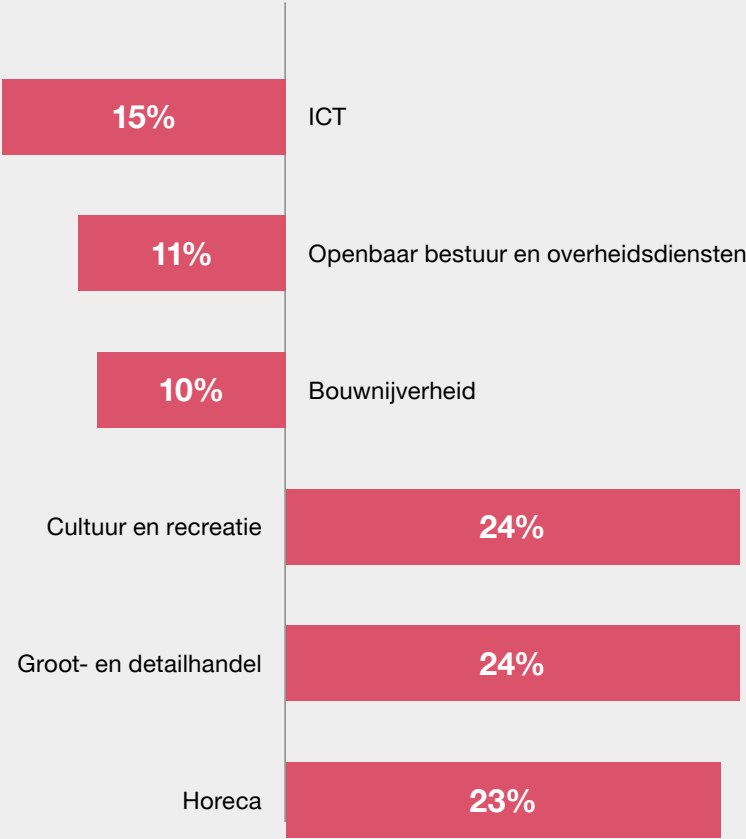
“

Wellicht is het voor sommige ondernemers in de horeca raadzaam om te stoppen gezien de torenhoge schulden.

Advocaat Insolventierecht

De eerdere verwachtingen van instroom per sector blijven grotendeels ongewijzigd

Vraag
In welke sector verwacht u komend kwartaal de **minste** instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers?

Vraag
In welke sector verwacht u komend kwartaal de **meeste** instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers?

Sectoren zijn gedefinieerd op basis van de indeling die het CBS hanteert.

Laagste instroom wordt verwacht in de ICT-sector

In lijn met de vorige BB-Barometer (februari 2021) verwacht het panel van herstructureringsexperts dat de ICT-sector het minst wordt geraakt door de gevolgen van de coronacrisis.² Dit wordt onderbouwd door de positieve vooruitzichten; zo verwacht ING een omzetgroei van 3% in 2021.²⁰ Volgens ABN AMRO is er sprake van versnelde digitale transformatie in bijvoorbeeld het onderwijs en de zorg, als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor zijn de langetermijnvooruitzichten uitstekend. Gezien de economische onzekerheid investeren ondernemingen bewust, waardoor de investeringen in de ICT-sector in 2021 nog wel onder het langjarig gemiddelde liggen.²¹

Toestroom van ondernemingen uit cultuur- en recreatiesector, horeca en groot- en detailhandel

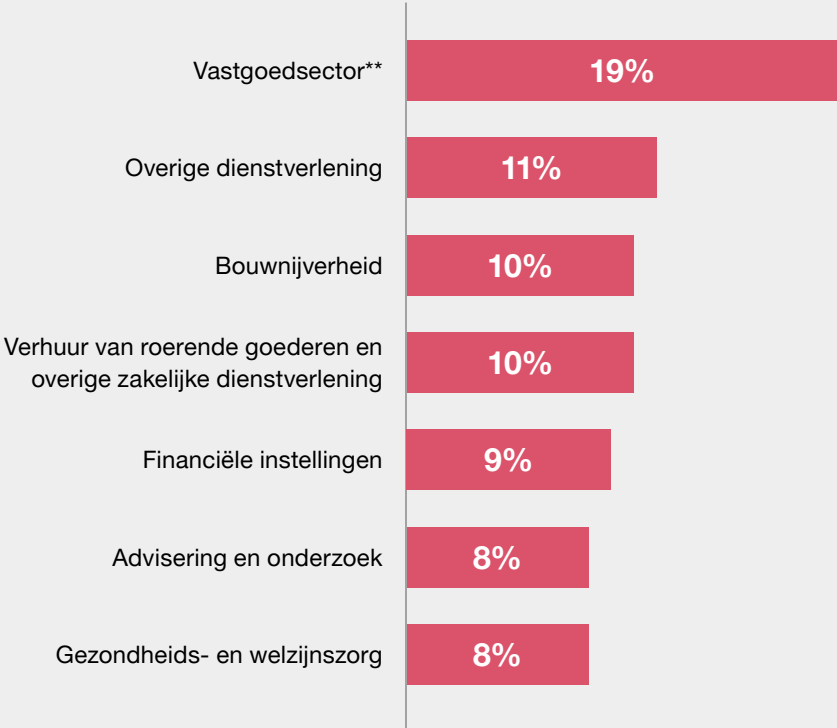
Het panel van herstructureringsexperts verwacht in lijn met de vorige BB-Barometer (februari 2021) dat komend kwartaal de meeste instroom van het aantal bijzonder beheer dossiers afkomstig zal zijn uit de cultuur- en recreatiesector, horeca en groot- en detailhandel.² Dit sluit aan bij de verwachtingen van ABN AMRO, ING en Rabobank, die met name voorzien dat de horeca en de recreatie- en cultuursector hard worden geraakt door het stopzetten van de overheidsmaatregelen.⁶ De rationale is dat juist ondernemingen in deze sectoren gedurende de lockdown veel schulden hebben opgebouwd en het moeilijk is om de verloren omzet ‘in te halen’.

“Belangrijk om te beseffen is dat niet alle problemen nu opgelost zijn voor de meest getroffen sectoren. Zo heeft bijvoorbeeld de cultuursector te maken met te lage marges als gevolg van de 1,5 meter regelgeving en heeft de horeca te maken met forse personeelstekorten.”

Herstructureringsdeskundige

Vastgoedsector wordt naar verwachting vertraagd geraakt door de negatieve effecten van de coronacrisis

Vraag
Welke sectoren* ondervinden volgens u binnen één of twee jaar de negatieve effecten van de coronacrisis?

* De volgende sectoren zijn uitgesloten vanwege de reeds bestaande problemen
1) Cultuur, sport, recreatie en entertainment 2) Groot- en detailhandel en 3) Horeca
** Vastgoedsector betreft de verhuur van en handel in onroerend goed

Veranderd consumentengedrag heeft impact op onroerend goed
Buiten de eerder genoemde ‘probleemsectoren’ (cultuur- en recreatiesector, horeca en groot- en detailhandel) ondervinden volgens 18% van het panel van herstructureringsexperts ondernemingen actief in de vastgoedsector binnen één of twee jaar de negatieve effecten van de coronacrisis.

Mogelijke verklaringen hiervoor is de kaalslag in het winkellandschap en de daling in de vraag naar kantoorruimte door het toegenomen thuiswerken. Zo zijn door de coronacrisis volgens het CBS in 2020 bijna 900 fysieke winkels gesloten.²² Volgens ING hebben veel winkeliers hun investeringen in e-commerce versneld doorgevoerd omdat velen van hen gedurende bijna een heel jaar gesloten waren.²³ Het gevolg is dat er hierdoor naar verwachting eind 2021 er meer webwinkels zijn dan fysieke winkels. Een andere verklaring is de lagere vraag naar kantoorruimte. Zo verwacht het CBS dat er na de coronacrisis er twee keer meer thuis wordt gewerkt dan er voor.¹² Als werkgevers in staat zijn om hierdoor de vraag naar kantoorruimte te verminderen kan dit per jaar €1,1 miljard besparen volgens onderzoek van PwC. Hierbij is ervan uitgegaan dat de helft van de werknemers één dag per week extra thuis gaat werken, in vergelijking met voor de coronacrisis.²⁴

Veel sectoren keren terug naar het oude normaal
Op basis van de respons van het panel blijkt dat er geen eenduidig beeld is over welke andere sectoren over één á twee jaar nog meer worden geraakt door de coronacrisis. Een verklaring zou kunnen zijn dat de impact van de coronacrisis wijdverspreid is en meerdere sectoren binnen één á twee jaar de negatieve effecten ondervinden.

4. Additionele overheidsmaatregelen

zijn niet meer nodig
volgens het panel

“

Met de introductie van de WHOA is er een effectief middel beschikbaar om een financiële herstructurering te realiseren indien er nog sprake is van een te hoge schuldenlast.

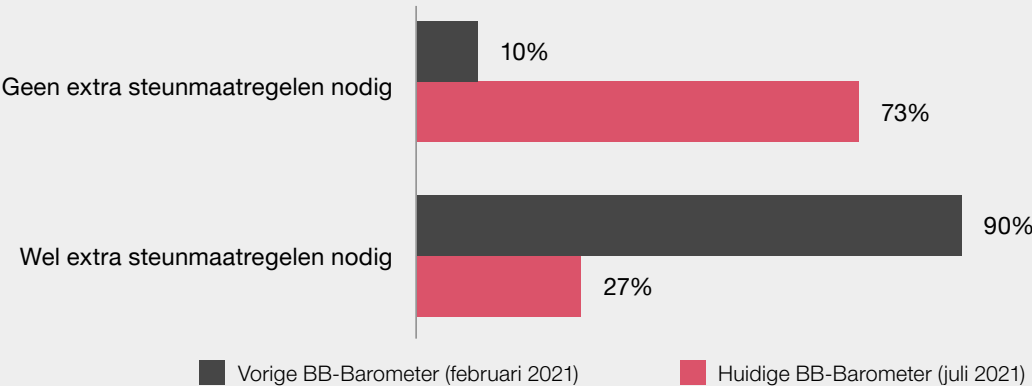
Bijzonder beheer bankier

Additionele overheidsmaatregelen zijn volgens 73% van het expertpanel niet meer nodig

Vraag

De overheid heeft aangekondigd de terugbetalings-termijn van de opgebouwde belastingschuld (als gevolg van de coronacrisis) aan te passen naar 5 jaar. Is dat voldoende? Zo niet, wat is er additioneel nodig?*

** Op het moment van het afnemen van de BB-Barometer in februari 2021 bestond de regeling uit een betalingstermijn van 3 jaar vanaf 1 oktober 2021.*

Vraag

Zijn er volgens u specifieke sectoren waar meer overheidssteun gewenst is?

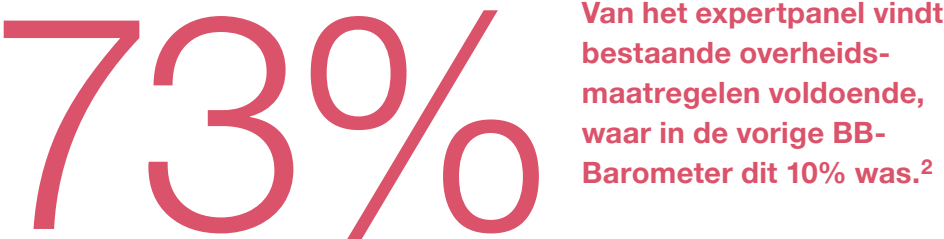
Overheid geeft gehoor aan maatschappelijke oproep

In de vorige BB-Barometer (februari 2021) gaf 90% van het panel van herstructureringsexperts aan dat additionele maatregelen wenselijk zijn voor ondernemingen die niet in staat zijn om de opgebouwde belastingschulden (als gevolg van de coronacrisis) te voldoen.² Brancheorganisaties en ondernemers- verenigingen, waaronder VNO-NCW en het CPB deden dezelfde oproep in de media.^{25, 26} Het (demissionaire) kabinet heeft hier gehoor aan gegeven door de eerder beschreven verlenging en uitbreiding van de overheidsmaatregelen.

Geen extra maatregelen noodzakelijk

Op basis van de huidige uitkomsten is nu slechts 27% van de experts voorstander van additionele maatregelen. Een belangrijke reden hiervoor is waarschijnlijk het verlengen van de terugbetalingsperiode voor opgebouwde belastingschulden (als gevolg van de coronacrisis), aangezien eerder 58% van het panel dit punt als belangrijkste aan te passen overheidsmaatregel noemde.² Het lijkt ons echter wel verstandig dat het demissionair kabinet doorgaat met beleidsvorming inzake mogelijke herstructurering van belastingschulden voor levensvatbare bedrijven, die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen.

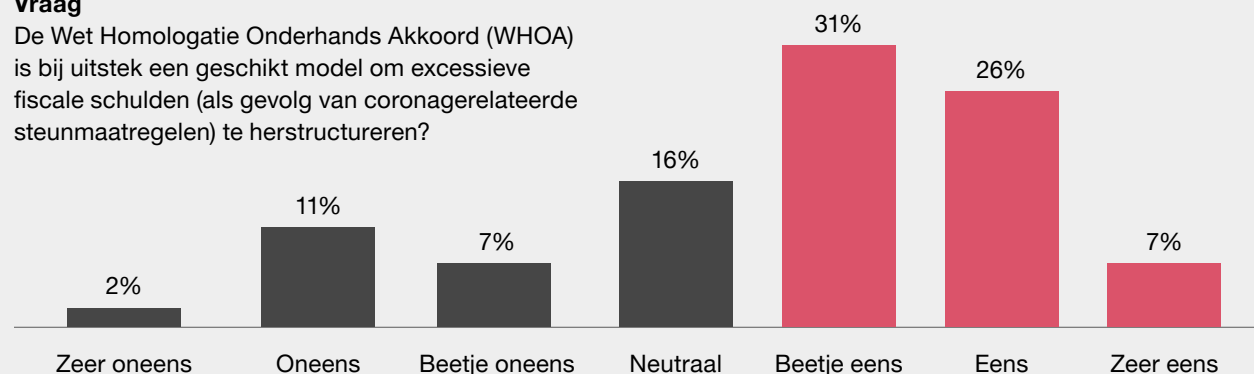
Het panel is ook gevraagd of er additionele overheidsmaatregelen voor specifieke sectoren wenselijk zijn. Het merendeel (74%) van het expertpanel vindt ook dit niet nodig. Experts die aangeven wel voorstander te zijn van additionele steunmaatregelen voor specifieke sectoren noemen het meeste de cultuur- en recreatiesector, horeca en groot- en detailhandel. Dit zijn ook de sectoren waarvoor ook komend kwartaal de grootste instroom bij bijzonder beheer door het expertpanel wordt verwacht.

De Wet Homologatie Onderhands Akkoord ('WHOA') is een nuttig middel om bovenmatige (fiscale) schulden te herstructureren

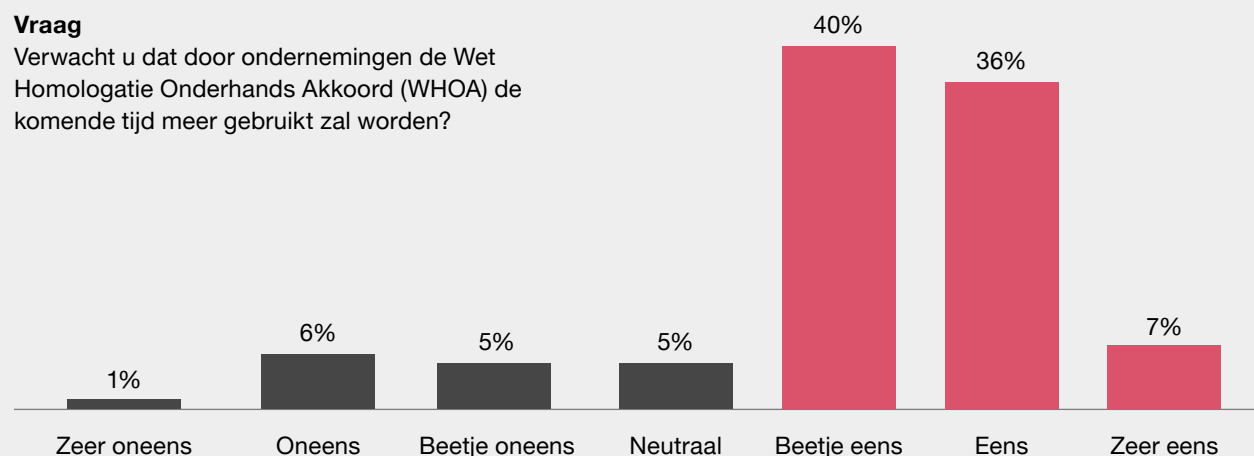
Vraag

De Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA) is bij uitstek een geschikt model om excessieve fiscale schulden (als gevolg van coronagerelateerde steunmaatregelen) te herstructureren?

Vraag

Verwacht u dat door ondernemingen de Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA) de komende tijd meer gebruikt zal worden?

WHOA nog relatief onbekend, maar biedt uitkomst bij herstructurering

Sinds de inwerkingtreding van de WHOA per 1 januari 2021, kunnen ondernemingen die failliet dreigen te gaan, schuldeisers en aandeelhouders buiten faillissement dwingen akkoord te gaan met een herstructurering van hun (schuld)positie. Het is hiermee een middel om bovenmatige fiscale en andere schulden naar een draagbaar niveau te krijgen en een belangrijke oplossing om als bedrijf gezond uit de coronacrisis te komen, zoals ook wordt erkent door het expertpanel en het demissionair kabinet.²⁷

De WHOA is nieuw, moet zich nog verder bewijzen en is daarmee nog relatief onbekend. Tot en met mei zijn circa 60 procedures gestart en circa 25 uitspraken van de rechtbank publiek gemaakt. De procedures hebben voornamelijk betrekking op het midden- en kleinbedrijf.²⁷ Circa een derde van de gepubliceerde uitspraken laat zien dat de WHOA ook ingezet wordt om gecontroleerde bedrijfsbeëindiging buiten faillissement te faciliteren. Hierbij wordt er op basis van een akkoord de onderneming tijd gegeven de bedrijfsactiviteiten te staken, zonder een faillissementsprocedure te doorlopen.

Met de nieuwe rol van de Belastingdienst als huisbankier van ondernemend Nederland, zal deze naar onze verwachting geconfronteerd gaan worden met de WHOA. Dit komt voort uit de verwachting van het expertpanel dat het niet kunnen terugbetalen van al uitgestelde belasting (als gevolg van het coronavirus) de belangrijkste reden voor instroom bij bijzonder beheer zal zijn. De staatssecretaris van Financiën heeft recent al een aanpassing van de Leidraad Invordering 2008 gepubliceerd waarin richtlijnen voor de Belastingdienst bij de behandeling van verzoeken om instemming met WHOA-akkoorden zijn vastgelegd.²⁹

83%

Van het expertpanel verwacht dat de WHOA meer gebruikt gaat worden.

**5. Sterk toegenomen schuldniveau
zorgt op middellange termijn
voor uitstel van investeringen**

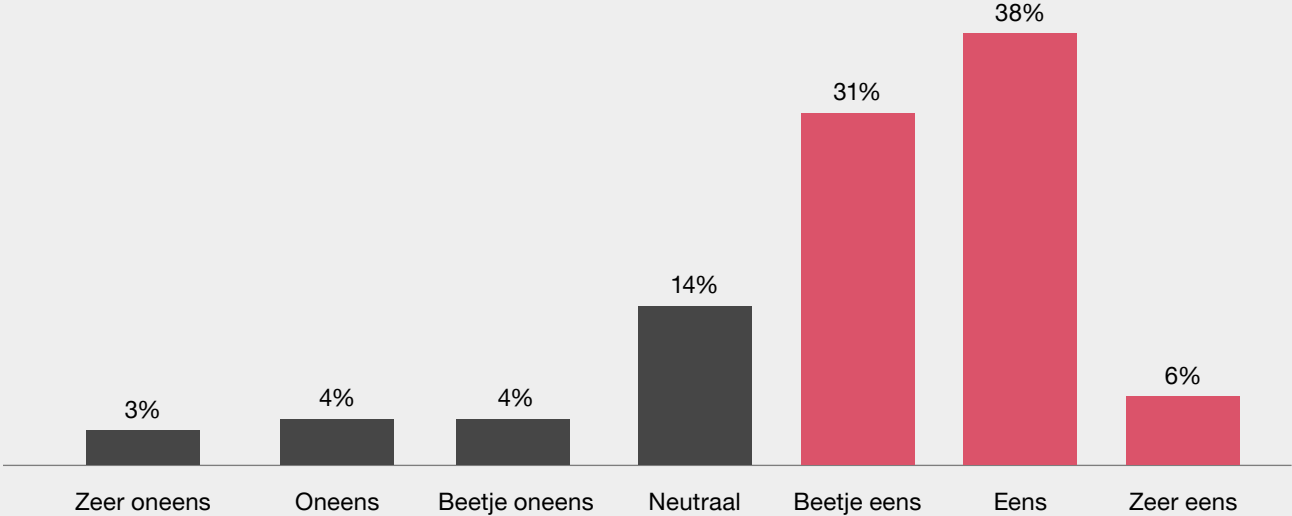
“

De hoge schuldenlast in combinatie met de dreiging van een nieuwe lockdown zal leiden tot uitstel van investeringen en toename van het aantal herstructureringen.

Bijzonder beheer bankier

Het panel acht het raadzaam dat ondernemingen zich voorbereiden op een mogelijke nieuwe lockdown

Vraag
Moeten ondernemingen zich voorbereiden op een mogelijke nieuwe lockdown in Q4-21/Q1-22?
Bijvoorbeeld door meer financieringsruimte en flexibiliteit in operaties (zoals dichterbij inkopen) toe te passen.

75% Van het expertpanel reageert positief op de stelling dat ondernemingen zich moeten voorbereiden op een mogelijke nieuwe lockdown.

Dreiging van nieuwe golf
Het is de verwachting van het Outbreak Management Team (‘OMT’) dat het coronavirus wereldwijd blijft circuleren, en daarmee ook in Nederland. Het OMT waarschuwt dat de mate van besmettelijkheid en de verspreiding van de delta-variant van het coronavirus in Nederland, gecombineerd met de seizoensinvloed op het reproductiegetal, kan leiden tot een opleving van het coronavirus. Hierop zullen mogelijke verscherpingen van maatregelen noodzakelijk zijn.³⁰ De huidige stijging van het aantal besmettingen vergroot de kans hierop.³¹

Toegenomen risico’s voor ondernemingen
75% van het expertpanel reageert positief op de stelling dat ondernemingen zich moeten voorbereiden op een mogelijke nieuwe lockdown. De coronacrisis heeft tot op heden gezorgd voor hogere schuldposities en lagere buffers, waardoor ondernemingen kwetsbaar zijn voor nieuwe tegenvallers.³²

“Er is een reële kans dat we de komende jaren vaker te maken krijgen met wereldwijde virussen die leiden tot stringente overheidsmaatregelen. Ondernemingen die hier niet actief mee aan de slag gaan, kunnen achterop raken bij nieuwe lockdowns.”

Bijzonder beheer bankier

Lager investeringsniveau verwacht

Ondernemingen met een sterk toegenomen schuldniveau zullen mogelijk als gevolg daarvan noodzakelijk en strategische investeringen uitstellen. Dit is in lijn met de verwachting van FNV en VNO-NCW die als gevolg van de coronacrisis een lager investeringsniveau in Nederland verwachten van €47 miljard tot en met 2025.³⁴ Dit kan mogelijk (deels) worden ondervangen door stimulering middels het beschikbaar stellen van fondsen van private en publieke partijen. Zo hebben recent ABN AMRO, ING, Rabobank en Pensioenfonds ABP gezamenlijk €400 miljoen kapitaal beschikbaar gesteld voor ondernemingen die willen investeren maar hinder ondervinden van een verzwakte vermogenspositie.³⁵

Meer herstructureringen op komst

33% van het expertpanel verwacht dat ondernemingen op (middel)lange termijn zullen moeten herstructureren als gevolg van het toegenomen schuldniveau. Het is wat ons betreft van belang dat ondernemingen bij toegenomen schuldniveaus en achterblijvende winstgevendheid alert blijven dat zij een volledig gefinancierd business plan hebben. Wanneer hier geen sprake van is, is operationeel herstructureren raadzaam. Indien er ook na operationeel ingrijpen er nog geen volledig gefinancierd ondernemingsplan is, dan is veelal financieel herstructureren noodzakelijk.

Innovatie onder druk

Van het expertpanel verwacht 10% dat innovatie onder druk komt te staan als gevolg van een sterk toegenomen schuldenlast. Dit beeld sluit aan met de opvattingen van verschillende branche- en overheidsinstanties. Zo maakt het RVO om deze reden €150 miljoen vrij voor de mobiliteitssector³⁶ en pleit de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie (FME) voor meer aandacht voor innovatiebudgetten.³⁷

Sterk toegenomen schuldniveau leidt mogelijk tot uitstel van investeringen en herstructureringen

Vraag

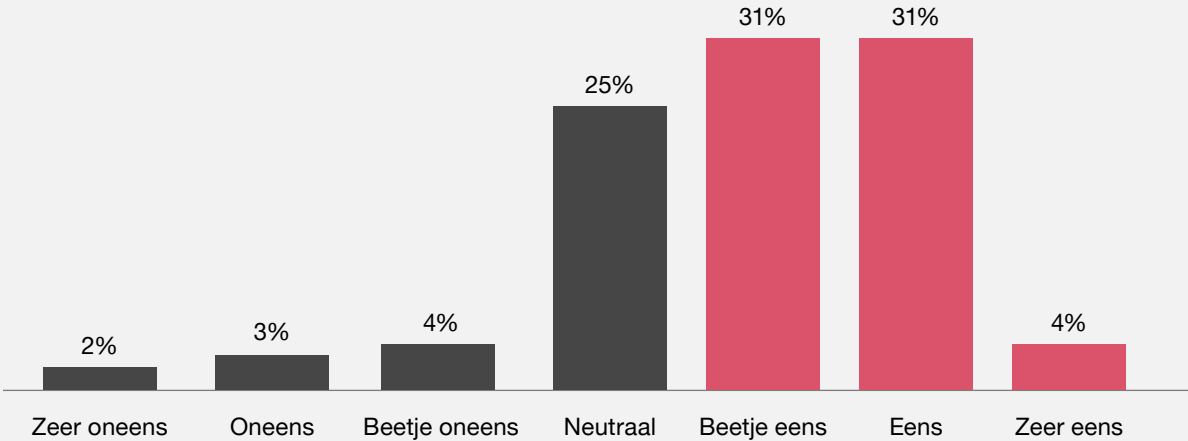
Wat zijn op (middel)lange termijn de voornaamste gevolgen op ondernemingen die te maken hebben met een sterk toegenomen schuldniveau? (prioritering van antwoorden)

Top 3 gegeven antwoorden

1	Uitstel van noodzakelijke en strategische investeringen (38%)
2	Operationele en financiële herstructureringen (33%)
3	Minder innovatie (10%)

Supply chain management en de kwetsbaarheid hiervan speelt in toenemende mate een rol bij een herstructurering

Vraag
Supply chain management en de kwetsbaarheid hiervan vanwege recente ontwikkelingen speelt een toenemende rol in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering?

Kwetsbaarheid van de supply chain
Afgelopen periode zijn ondernemingen geconfronteerd met de kwetsbaarheden in hun supply chain. Deze zijn blootgelegd door de gevolgen van lockdowns met bijbehorende handelsrestricties.³⁵ De recente blokkade van het Suezkanaal en daarop volgende wereldwijde tekorten aan lege containers leidend tot verdere congestie en gestegen tarieven in het zeecontainervervoer.³⁶ Door deze globale (tijdelijke) disrupties in de supply chain zijn de bedrijfsoperaties van sommige ondernemingen geraakt of zelfs helemaal stilgevallen.

Effectief supply chain management van belang in herstructureringen
Een ruime meerderheid (66%) van het expertpanel geeft dan ook aan dat supply chain management en de kwetsbaarheid een toenemende rol gaan spelen in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering. Het verlagen van eventuele kwetsbaarheden in de supply chain door bijvoorbeeld het verplaatsen van productielocaties, het geografisch spreiden van inkoop of het aanleggen van strategische voorraden is voor veel ondernemingen uitdagend. Dit geldt in het bijzonder wanneer de winstgevendheid en liquiditeit reeds onder druk staat en er weinig ruimte is om te investeren.

Bij het nemen van dergelijke maatregelen is het van belang de (middellange termijn) concurrentiepositie van de onderneming in ogenschouw te houden en te waken voor structureel hogere operationele kosten op niet essentiële delen van de supply chain. Dit vraagt om het diepgaand kunnen doorgronden van de risico's en kwetsbaarheden in de gehele supply chain.³⁵ Gezien het toenemend belang in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering is het voor ondernemingen verstandig tijdig dit assessment uit te voeren.

66%
Van het expertpanel geeft aan dat effectief supply chain management in toenemende mate een rol speelt in een herstructurering.

49%

Van het expertpanel geeft aan dat duurzaamheid in toenemende mate een rol speelt in een herstructurering.

Duurzaamheid wordt steeds belangrijker voor financiers

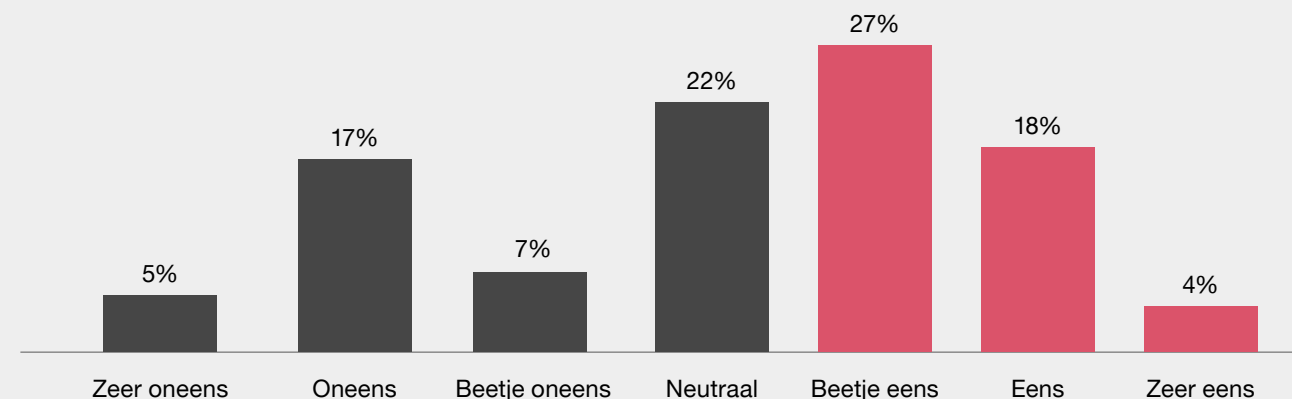
Circa de helft (49%) van het panel van herstructureringsexperts is van mening dat duurzaamheid een rol speelt in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering. Er bestaat op dit moment nog geen duidelijk verband tussen duurzaamheidsvraagstukken en herstructureringen. Onze verwachting is echter dat dit in de nabije toekomst zal veranderen en dat duurzaamheid, inclusief gerelateerde thema's zoals sociale en corporate governance ('ESG'), een steeds belangrijkere rol zal gaan spelen. De belangrijkste reden hiervoor is dat potentiële geldverstrekkers als banken en private-equityfirma's steeds vaker leningen en investeringen koppelen aan ESG-doelstellingen. Een recent voorbeeld zijn de ESG-voorwaarden die het ministerie van Financiën aan de staatssteun aan KLM heeft gekoppeld.^{37, 38}

De bovenstaande ontwikkelingen worden versterkt doordat er steeds meer regelgeving komt omtrent het openbaar maken van ESG-gerelateerde informatie. Zo heeft de Europese Unie recent bepaald dat grote bedrijven en financiële instellingen openheid van zaken moeten geven over hoe duurzaam hun activiteiten, investeringen en leningen zijn.³⁹ Hierdoor wordt het steeds transparanter hoe ondernemingen scoren op dit gebied.

Duurzaamheid speelt bij het besluitvormingsproces van een herstructurering een rol

Vraag

Speelt duurzaamheid een rol in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering?

Waakzaamheid blijft geboden, regeren is immers vooruitzien

Een bericht van Edwin van Wijngaarden

Partner bij PwC Restructuring

Maar liefst 75% van het expertpanel reageert positief op de stelling dat ondernemingen zich moeten voorbereiden op een nieuwe lockdown. Dat is niet verrassend.

Ondanks het feit dat de vooruitzichten positiever lijken, zijn er immers nog veel onbekende factoren. Wat wordt de invloed van de nieuwe Delta variant en welke varianten wachten ons nog? Daarnaast is er geen goed zicht hoe ondernemingen er financieel voorstaan.

De belangrijkste reden hiervoor is het ontbreken van goede en vooral gedetailleerde data op ondernemingsniveau. Analyses op een te hoog (sector)niveau geven een indicatie maar het gemiddelde van een sector zegt zeker niet alles. Veel is dus nog onzeker.

Daarom is het belangrijk dat de overheid, ondanks de positieve signalen, niet achteroverleunt maar nadenkt over een Plan B. Een vangnet voor wanneer het toch nodig blijkt en ook doorgaat met beleidsvorming inzake de herstructurering van belastingschulden van levensvatbare bedrijven, die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen. Regeren is immers vooruitzien.

En met betrekking tot dat laatste moet ook nagedacht worden hoe het inzicht verbeterd kan worden door bijvoorbeeld de belastingdienst meer gedetailleerde informatie op te laten vragen bij ondernemingen.

Regeren is vooruitzien geldt uiteraard ook voor de ondernemingen zelf. Wanneer een onderneming met onzekerheid wordt geconfronteerd is het van cruciaal belang dat het management tijdig en daadkrachtig optreedt. Dit vereist soms moeilijke keuzes op deelgebieden als strategie, operatie, liquiditeit en financiering. Ik hoop dat we geleerd hebben van de moeilijke afgelopen maanden en niet achterover gaan leunen. Better safe than sorry.

Toekomstige verdien capaciteit staat onder druk door uitstel investeringen

Een bericht van Erik in 't Groen

Senior manager bij PwC Restructuring

Investerings worden uitgesteld

Uit de resultaten van de BB-Barometer blijkt dat ondernemingen met een sterk toegenomen schuld niveau noodzakelijke en strategische investeringen op (middel) lange termijn uitstellen. Dit is een zorgwekkende ontwikkeling, aangezien het gevaar bestaat dat hierdoor de toekomstige verdien capaciteit verder onder druk komt te staan waardoor het toekomstperspectief van ondernemingen afneemt. Als gevolg van de coronacrisis is het consumentengedrag veranderd, staan veel verdien modellen onder druk en zijn ondernemingen geconfronteerd met de kwetsbaarheden in hun supply chains. Kortom, het is juist nu voor veel ondernemingen extra risicovol om de komende jaren investeringen uit te stellen.

Belang van een gefinancierd business plan

Cruciaal is dat ondernemingen alert blijven dat zij een volledig gefinancierd business plan hebben inclusief de noodzakelijke en strategische investeringen. Wanneer dit niet het geval is, dan is het van cruciaal belang dat het management tijdig en daadkrachtig optreedt. Dit vereist actie, lastige keuzes en effectieve communicatie met stakeholders. Te vaak zien we dat te lang gewacht wordt met ingrijpen, waardoor de verdien capaciteit van de onderneming structureel daalt en er te weinig opties over blijven om een oplossing buiten faillissement te realiseren.

Het belang van innovatie

Een bericht van Jan Adriaanse en Jean-Pierre van der Rest

Onderzoekers aan de Universiteit Leiden

Het belang van innovatie

De BB-Barometer stelt feitelijk vast dat de concurrentiekracht van veel ondernemingen op (middel) lange termijn zal verslechteren. De oplossing is innovatie. Innovatie kan worden omschreven als het proces van waardecreatie door het ontwikkelen van nieuwe oplossingen voor fundamentele problemen. De uitdaging in een crisis is om dit te doen binnen de beperkte financiële mogelijkheden die er op dat moment zijn.

Onderzoekers van de Franse business school INSEAD hebben een aantal jaren geleden een methodiek ontwikkeld om méér waarde te creëren met tegelijkertijd een lagere kostenbasis: Blue Ocean Strategy. Een ideaal concept in tijden van crisis.

Méér waarde creatie tegen lagere kosten

Het concept is simpel: stel jezelf als management vier vragen:

- 1) welke activiteiten en concurrentiefactoren zijn voor ons zo vanzelfsprekend dat we ze niet meer ter discussie stellen, en kunnen we deze elimineren?
- 2) Wat kunnen we – tegen lage kosten – creëren dat nog niemand in onze branche ooit heeft aangeboden aan haar klanten?
- 3) Welke bestaande activiteiten kunnen we vermeerderen?
- 4) Welke bestaande activiteiten kunnen we verminderen?

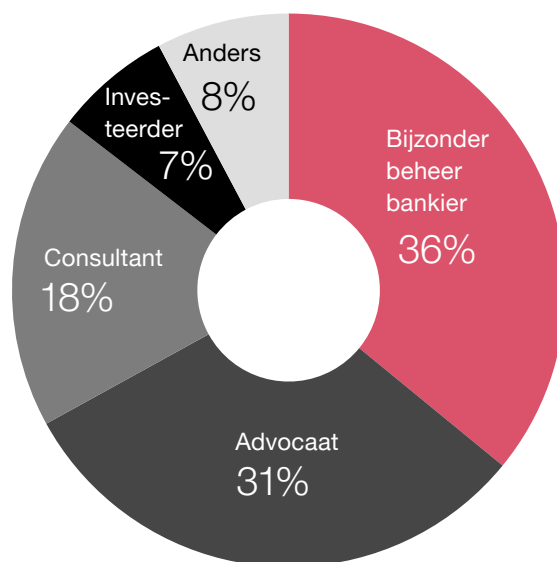
Wanneer deze vragen in samenhang worden beantwoord zal vanzelf een nieuwe waarde propositie ontstaan. Méér waarde, tegen lagere kosten: een ideale methode om uit de crisis te innoveren!

Surveymethodologie

Geconsulteerde groep

PwC en Universiteit Leiden hebben voor deze survey 100 herstructureringsexperts geraadpleegd. Het panel van herstructureringsexperts is geraadpleegd tussen 23 juni en 9 juli 2021. Alle vragen zijn beantwoord op een vertrouwelijke basis.

De verdeling van de geconsulteerde groep van experts naar rol is als volgt:

Onderzoekopzet

De uitkomsten van de BB-Barometer zijn (mede) gebaseerd op uitkomsten van voornoemde survey en documenten en informatie zoals PwC die van verschillende partijen heeft ontvangen. PwC en/of Universiteit Leiden hebben zich bij het opstellen van de BB-Barometer (mede) gebaseerd op de aan PwC en/of Universiteit Leiden ter beschikking gestelde en al bestaande informatie, waarbij is aangenomen dat deze informatie juist, volledig en niet misleidend is. De betrouwbaarheid van de aan PwC en/of Universiteit Leiden ter beschikking gestelde documenten en informatie is door PwC en Universiteit Leiden niet geverifieerd of gevalideerd.

De BB-Barometer is louter bestemd voor informatieve doeleinden en is niet bedoeld voor enig ander gebruik of bestemd voor enig ander doel. Hoewel PwC en de Universiteit Leiden bij de totstandkoming van de BB-Barometer de nodige zorg hebben betracht, verstrekken PwC en de Universiteit Leiden geen enkele expliciete of impliciete verklaring noch bieden PwC en de Universiteit Leiden enige garantie

ten aanzien van de juistheid of volledigheid van de in de BB-Barometer vervatte informatie. U blijft te allen tijde zelf volledig verantwoordelijk voor (een) eventuele op de BB-Barometer gebaseerde besluitvorming en/of beslissing(en). PwC en de Universiteit Leiden aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid, zorgplicht en/of aansprakelijkheid – contractueel, op basis van onrechtmatige daad (inclusief nalatigheid) of anderszins – voor de BB-Barometer noch voor de gevolgen van enig handelen of nalaten door u en/of derden op basis van (de inhoud van) de BB-Barometer.

© 2021 PwC. Alle rechten voorbehouden. 'PwC' verwijst naar de juridische entiteiten zoals omschreven in de legal disclaimer. <https://www.pwc.nl/nl/onze-organisatie/legal-disclaimer.html>. www.pwc.nl

© 2021 Universiteit Leiden. Alle rechten voorbehouden

Achtergrond en contactgegevens

PwC Business Restructuring Services

Het PwC Business Restructuring Services team bestaat uit meer dan 30 professionals dat bedrijven in financiële moeilijkheden en de financiers en andere stakeholders van deze bedrijven adviseert en ondersteunt. Onze dienstverlening is gericht op het vinden van een oplossing en bestaat onder andere uit het uitvoeren van *independent business reviews*, financiële en operationele herstructurering en ondersteuning bij insolventie.

Edwin van Wijngaarden

Partner

T: +31 (0)88 792 38 13

E: edwin.van.wijngaarden@pwc.com

Peter Wolterman

Partner

T: +31 (0)88 792 50 80

E: peter.wolterman@pwc.com

Erik in 't Groen

Senior manager

T: +31 (0)6 83 20 63 87

E: erik.in.t.groen@pwc.com

Koos Beke

Director

T: +31 (0)88 792 70 68

E: koos.beke@pwc.com

Ralf Zwerver

Director

T: +31 (0)88 792 36 56

E: ralf.zwerver@pwc.com

Casper Stikkelman

Director

T: +31 (0)6 34 19 60 66

E: casper.stikkelman@pwc.com

Universiteit Leiden

De afdeling Bedrijfswetenschappen houdt zich bezig met vraagstukken op het gebied van ondernemerschap, innovatie en insolventie, in het bijzonder Turnaround Management. Hieraan zijn o.a. de leerstoelen 'Turnaround Management' en 'Bedrijfswetenschappen' verbonden.

Jan Adriaanse

Wetenschappelijk directeur en
hoogleraar Turnaround management

T: +31 (0)71 527 77 52

E: j.a.a.adriaanse@law.leidenuniv.nl

Jean-Pierre van der Rest

Afdelingsvoorzitter en hoogleraar
Bedrijfswetenschappen

T: +31 (0)71 527 61 35

E: j.i.van.der.rest@law.leidenuniv.nl

Wij danken alle herstructureringsexperts voor hun deelname

**100
experts**

*Een gedeelte van het
panel van herstruc-
tureringsexperts heeft
op anonieme basis
deelgenomen*

36%

Bijzonder beheer bankiers

ABN AMRO, ING, NIBC, Rabobank en Volksbank

31%

Insolventieadvocaten

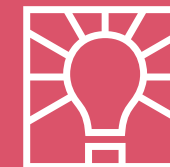
Allen & Overy, Boels Zanders Advocaten, Buren Legal Tax Notary, Clifford Chance LLP, CMS, De Advocaten van Riet, Dentons, DVDW Advocaten, Habraken Rutten Advocaten, Van den Herik & Verhulst Advocaten, Loyens & Loeff, Stibbe, Ten Holter Noordam Advocaten, Van Doorne en Windt Le Grand Leeuwenburgh

18%

Herstructureringsadviseurs

BBN-Nederland.nl, BerendsenVisser, Brookfields Consultancy, Exitus, Koens Consultancy, HBB Restructuring, Houben & Lijftogt, Kanstruct Bedrijfsadvies, Kruger Interim Management en UNO Bedrijfsadviseurs

15%

Overig

Alcore Asset Recovery, Custom Management B.V., Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf, Stenn International

Bronnenlijst (1/3)

1. PwC, 10-11-2020. Bijzonder Beheer Barometer November 2020
<https://www.pwc.nl/nl/assets/documents/pwc-bijzonder-beheer-barometer-nov2020.pdf>
2. PwC, 05-02-2021. Bijzonder Beheer Barometer Februari 2021
<https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/pwc-bijzonder-beheer-barometer-q1-2021.pdf>
3. Het Financieel Dagblad (FD), 20-12-2020. Banken wapenen zich voor toestroom bijzonder beheer
<https://fd.nl/ondernemen/1364861/banken-wapenen-zich-voor-toestroom-bijzonder-beheer>
4. NRC, 01-06-2021. CPB is verrast door veerkracht economie
<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/06/22/de-gunstige-prognose-van-het-cpb-over-het-economisch-herstel-verrast-economenverrassen-a4048331>
5. Rabobank, 01-07-2021. Tweede herstelfase Nederlandse economie treedt in na versoepelingen
<https://www.rabobank.nl/kennis/s011160559-tweede-herstelfase-nederlandse-economie-treedt-in-na-versoepelingen>
6. BNR, 03-06-2021. Nederland wacht stijging faillissementen en werkloosheid
<https://www.bnr.nl/nieuws/economie/10443393/nederland-wacht-stijging-faillissementen-en-werkloosheid>
7. Belastingdienst, 01-07-2021. Aanvragen of verlengen bijzonder uitstel van betaling
<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/berichten/nieuws/aanvragen-of-verlengen-bijzonder-uitstel-van-betaling-vanwege-corona-kan-nog-tot-en-met-30-september-2021>
8. Rijksoverheid, 27-05-2021. Steunpakket banen en economie voortgezet in derde kwartaal
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiele-regelingen/nieuws/2021/05/27/steunpakket-banen-en-economie-voortgezet-in-derde-kwartaal>
9. CBS, 09-04-2021. Maatwerktabellen steunmaatregelen corona
<https://www.cbs.nl/-/media/excel/2021/14/210409-maatwerktabellen-steunmaatregelen-corona-9-april-2021.xlsx>
10. Belastingdienst, 29-06-2021. U hebt bijzonder uitstel aangevraagd op of na 18 december 2020 en dat niet verlengd. U hebt geen precoronaschuld
<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/coronavirus/content/bijzonder-uitstel-aangevraagd-op-of-na-18-december-2020-niet-verlengd-geen-precoronaschuld>
11. PwC, 01-06-2021. The global consumer: Changed for good
<https://www.pwc.com/gx/en/consumer-markets/consumer-insights-survey/2021/gcis-june-2021.pdf>
12. CPB, 01-01-2021. Thuiswerken vóór, tijdens en ná de corona crisis
https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Achtergronddocument-Thuiswerken-voor-tijdens-en-na-de-coronacrisis_1.pdf

Bronnenlijst (2/3)

13. Rabobank, 10-06-2021. Economie herstelt eerder dan verwacht; niet alle sectoren dit jaar al uit de problemen <https://economie.rabobank.com/economisch-kwartaalbericht/>
14. DNB, 14-06-2021. Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten DNB <https://www.dnb.nl/publicaties/publicaties-dnb/eov/economische-ontwikkelingen-en-vooruitzichten-dnb-juni-2021/>
15. CBP, 22-06-2021. Juniraming 2021 <https://www.cpb.nl/juniraming-2021>
16. CBS, 12-07-2021. Minder faillissementen in juni. <https://www.cpb.nl/juniraming-2021>
17. NVB, 14-04-2015. Position paper. De afdeling bijzonder beheer van een bank. https://www.nvb.nl/media/1457/000340_nv-position-paper-bijzonder-beheer.pdf
18. Atradius, 24-03-2021. 44% toename Nederlandse faillissementen in 2021 <https://atradius.nl/pers/44-toename-nederlandse-faillissementen-in-2021.html>
19. CBS, 11-06-2021. Iets meer faillissementen in mei <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/23/iets-meer-faillissementen-in-mei>
20. ING, 30-05-2021. IT sector groeit in 2021 met 3% <https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/outlook/software-and-services-sector.html>
21. ABN AMRO, 31-03-2021. Digitale abonnementen zetten mediabedrijven op groei https://www.abnamro.nl/nl/media/ABNAMRO-sectorprognoses-TMT-maart-2021_tcm16-102809.pdf
22. CBS, 20-04-2021. Bijna 900 winkels minder in 2020 <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/16/bijna-900-winkels-minder-in-2020>
23. ING, 21-03-2021. Lichte groei retailomzet dankzij online <https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/outlook/detailhandel.html>
24. PwC, 2020. The costs and benefits of working from home <https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/pwc-the-costs-and-benefits-of-working-from-home.pdf>
25. VNO-NCW, 24-03-2021. Stevig herstellepakket voor ondernemers cruciaal <https://www.vno-ncw.nl/nieuws/stevig-herstellepakket-voor-ondernemers-cruciaal>
26. FD, 26-05-2021. Coronasteun verlengen? Economen zien liever hulp voor bedrijf met schuld <https://fd.nl/economie-politiek/1384945/coronasteun-verlengen-economen-zien-liever-hulp-voor-bedrijf-met-schuld-ogg1ca1j5q1a>
27. Rijksoverheid, 21-01-2021, Kamerbrief uitbreiding economisch steun- en herstellepakket <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/21/kamerbrief-uitbreiding-economisch-steun--en-herstellepakket>

Bronnenlijst (3/3)

28. Trouw, 20-03-2021, Faillissementswet lijkt vooral de kleintjes te helpen
<https://www.trouw.nl/economie/nieuwe-faillissementswet-verrast-en-likt-vooral-de-kleine-bedrijven-te-helpen~b022d458/>
29. Directoraat-generaal Belastingdienst/ Corporate Dienst Vaktechniek, 01-07-2021. Wijziging Leidraad Invordering 2008, besluit van 30 juni 2021, nr. 2021-14323
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-33908.html>
30. Rijksoverheid, 18-06-2021. Advies n.a.v. 116e en 177e OMT aangepast
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2021/06/18/advies-nav-116e-en-177e-omt-aangepast>
31. NOS Nieuws, 09-07-2021. Kabinet trapt op rem om 'ongekende' besmettingscijfers, maar wuift kritiek weg
<https://nos.nl/artikel/2388667-kabinet-trapt-op-rem-om-ongekende-besmettingscijfers-maar-wuift-kritiek-weg>
32. CPB, 31-05-2021. COVID-19 en de gevolgen voor het Nederlandse mkb en banken
<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Achtergronddocument-COVID-19-gevolgen-voor-Nederlandse-mkb-en-banken.pdf>
33. VNO-NCW, 15-04-2021. VNO-NCW en FNV roepen gezamenlijk op tot nationaal herstelplan
<https://www.vno-ncw.nl/nieuws/vno-ncw-en-fnv-roepen-gezamenlijk-op-tot-nationaal-herstelplan>
34. VNO-NCW, 30-06-2021. Banken en ABP stellen 400 miljoen euro groeikapitaal beschikbaar
<https://www.vno-ncw.nl/nieuws/banken-en-abp-stellen-400-miljoen-euro-groeikapitaal-beschikbaar>
35. Harvard Business Review, 10-2021. Global supply chains in a post-pandemic world
<https://hbr.org/2020/09/global-supply-chains-in-a-post-pandemic-world>
36. FD, 26-06-2021. Containers hopen zich op na coviduitbraak in Shenzhen
<https://fd.nl/ondernemen/1388812/containers-hopen-zich-op-na-covid-uitbraak-in-shenzhen-kig1cacMrDiz>
37. PwC, 2021. Private equity's ESG journey: From compliance to value creation
<https://www.pwc.nl/nl/assets/documents/PwC%20PE%20Survey%202021-vFinal.pdf>
38. Rijksoverheid, 26-06-2021. Kamerbrief steunmaatregelen KLM
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/26/kamerbrief-steunmaatregelen-klm>
39. FD, 06-06-2021, Bedrijf en bank moeten met de billen bloot over hun duurzame prestaties
<https://fd.nl/economie-politiek/1390896/bedrijf-en-bank-moeten-met-de-billen-bloot-over-hun-duurzame-prestaties-uhg1ca1j5q1a>

Bijzonder Beheer Barometer

© 2021 PwC. Alle rechten voorbehouden. 'PwC' verwijst naar de juridische entiteiten zoals omschreven in de legal disclaimer.
<https://www.pwc.nl/nl/onze-organisatie/legal-disclaimer.html>. www.pwc.nl

© 2021 Universiteit Leiden. Alle rechten voorbehouden.

Universiteit
Leiden